

Демографското развитие и пазарът на труда в България

Оптимистично за бъдещето

Катя Владимирова- професор д-р
Институт за изследване на населението
и човека при БАН

Населението на България

- Общият брой на населението нарастваше непрекъснато до средата на 1989 г когато достигна 8,9 млн. и се очакваше до края на годината на надхвърли 9 млн.
- През м. май-юни 1989 г започна на практика значителната външна емиграция на населението на България, която продължава и до днес с различна динамика, структури и направления
- Според преброяванията към 01.02. 2011 г населението на страната е 7 364 570 – приблизително *на нивото* към 1950 г.
- В края на 1946 г е 7 029 342, а в края на 1956 г е 7 613 709
- Населението на страната в сегашните ѝ граници никога не е било повече от това в средата на 1989 г!!!
- **Намалението се дължи основно на** намаляващата раждаемост и сравнително високата смъртност – 2/3 от общото намаление и само около 1/3 от намалението е от външната миграция

Структурата на населението

Много и сложно преплетени структури

- Важни за настоящето и още по-важни за бъдещето - *възпроизводството на населението и на работната сила*
- Структури *по възраст и пол*: предопределяща демографското възпроизводство и раждаемостта, но и работната сила и нейната производителност
- *Териториална структура*: за демографското възпроизводство на населението и наличието на човешки ресурси за икономиката
- *Образователна и професионална структура* – важен фактор за развитието на икономиката и за качествено възпроизводство на населението на страната и регионите

Структурните промени в населението и потенциала от РС

- **Село-град**: В многовековната история на България за първи път през 1975 г населението в градовете е повече от това в селата – 58:46. През 2011 г това съотношение вече е 72.5: 27.5 .
- Много от селата се считат, че са без потенциал за демографско и икономическо развитие, но това се случва и в света

Могат да бъдат обект на предприемачески инициативи за развитие на нетрадиционни икономически и други дейности!!!

- **Регионални структури** на населението и трудоспособните – възпроизводството на населението и на работната сила; икономическото развитие и стандарта на живот
- **Възрастови структури**: млади-стари; трудоспособни-нетрудоспособни – *подготовка и реализация на карьерно развитие и предприемачески умения*

Трудовият потенциал на населението

- Намалява делът и броят на населението *до трудоспособна възраст /16 г/*, напр. **от 21.6% през 1990 г на 14.6% през 2010 г**, но за последните години делът остава непроменен
- Населението *в трудоспособна възраст /16 – 60 и повече/* увеличава своя дял **/от 55.5 на 62,7% от 1990 до 2010 г /**
- Почти **неизменен остава през последното десетилетие делът на населението от високите възрасти /под 23 %/**
- **Проблеми и значителен резерв за по-висока заетост**
 - *ниска икономическа активност* на трудоспособното население
 - *много висок брой на младите, които не учат и не работят*
 - *висок е делът на младите, които преждевременно напускат образователната система, нямат професия или занаят!!!*

Демографското развитие и реализацията на поколенията

Три важни структури: до, в и над трудоспособна възраст

- Първата – предопределя бъдещото – раждаемостта, образователната структура, работната сила..., а *образованието – бъдещето – за заетост, за предприемачество – знания, умения*
- Втората – настоящето и в немалка степен бъдещето-демографския и особено трудовия потенциал, доходите и социалната сигурност; *развитие на предприемачеството – за нови и алтернативни дейности*
- Третата – „залеза“; издръжката; потребността от социални грижи и стабилни доходи: необходимостта от развитието на нова икономика, социална икономика – предприемачество за дейности не само за грижи и подпомагане, но и за културна и социална активност – *значително поле за нови дейности и предприемачество на младите, но и на възрастните*

Пазара на труда и предприемачеството

- *Голямото предизвикателство* : кой и как ще успее да активизира големият брой хора, в т.ч. особено младите, които на практика са извън пазара на труда
- **Проблеми: ниско образование, без професия, без трудов стаж; високи изисквания към заплащането на труда**
- За да се повиши стандарта на живот и сигурността е необходимо
 - трудът да бъде ценност и източник на богатство и успех
 - силно ограничаване на сивата и престъпна икономика
 - заплащането да бъде по-високо за реализиран труд
 - да се развият дейности, неизискващи високо образование и професионална подготовка
 - **по-добри условия за предприемачество на младите хора**

Количеството е важно, но все по-определящо става качеството - образованието, творческата и личностна реализация

- *За възпроизводството на населението* – за дълъг живот в добро здраве, социална сигурност, високо образование и заетост
- *На пазара на труда* - висока активност и инициативност, високо качество на образование и професионална подготовка, предприемачество
- За реализация на предприемачески умения , за професионална и лична реализация – **активност и непрекъснато обучение**

В заключение: По-продължителният живот в добро здраве и активност; високото образование и непрекъснато обучение и професионалната реализация - *развитието и реализацията на творчески и предприемачески идеи* могат не само да компенсират демографските проблеми, но и да променят значително качеството на живот в страната!

В заключение

- **Демографското развитие и структура на населението създават нови ниши за предприемачество**
 - *за възрастното население*: за включване в социални и културни дейности, за активен живот – за здравеопазване, дългосрочни грижи, подкрепа; но и за активен живот и участие
 - *за новите поколения млади хора и техните родители* – за развитие на предприемачеството в грижите за деца като разнообразие от форми и режими на функциониране с цел ново качество, образовано и квалифицирано младо население, а от друга страна – родители по-пълноценно участващи в труда и непрекъснато повишаване на професионалните си знания и умения
 - ***Количеството може в голяма степен да се компенсира с качество: на човешките ресурси и нарастваща производителност на труда***